

Ferdinand Ossendowski:
Življenje in prigode
male opice.
(Dnevnik šimpanzke
"Kaške")

Dan, ko izvem o Moricu.

Jožef je danes bolan. Nastopala sem v cirkusu s Pavelčkom. Pokazala sem novo umetnost.

Med pisanjem pisem sem si sama prižgala pipico. To ni posebno prijetno. Dim ščipa v grlu. Iz oči tečejo solze.

Očividno pa je to zelo smešno. Opica sedi, ima na nosu očala, kadi pipico in piše.

Občinstvo se je tako smejalo, da se je tresel ves cirkus. Obmetavali so me z različnimi poslasticami.

Vračala sva se domov, obložena s sladkorčki, poprnjaki in sadjem.

Jožef je sedel pri mizi in molčal. Bil je žalosten, kakor vedno. Večerjali smo skupaj. Nenadoma naju je Jožef pogledal in dejal:

»Ko bi kupili majhen avto ali pa vsaj kolo? Naša opica bi se kmalu naučila vladati avto in voziti se na kolesu. Kako misliš, Pavle?«

»O, ona je zelo nadarjena!« je zaklical deček. »V dveh dneh bi jo tega naučil!«

»Tedaž ne bi bila nič slabša od Morica,« je pripomnil Jožef.

»Povej mi, stric Jožef, o Moricu!« je poprosil Pavelček.

»O-o-o-o!« sem zamrmrala potihoma. »Nisem vedela, da je Jožef tudi striček! Striček kakor Ori-Ori!«...

Stari akrobat je medtem govoril:

»Moric je bil najslavnejši šimpanz... Umel je biti podoben človeku. Sam se je oblačil in slačil... Kadil je pipico... Vozil se je na kolesu... Drsal se je po drsalkah na kolesčkih. Igral na glasovirju...«

»Ali je znal pisati pisma?« je vprašal Pavelček.

»Ne, tega ni znal!« je odgovoril Jožef.

»Aha!« je zaklical deček. »A naša opica zna pisati! Ona se lahko vsega nauči.«

Hvaležno sem pogledala Pavelčka in mu dala sladkorček. Tako dober, črn sladkorček v bleščečem se papirčku.

Zdi se mi, da bi pogodila to, kar je znal Moric. Oblačiti se in slačiti — kaj je na tem tako težkega? Saj vendar znam razpenjati in zapenjati gumbе, razvezati pasek. Kaditi? Vsak večer kadim v cirkusu. Nimam rada te točke, toda kadim.

Voziti se na kolesu... Tega ne znam. Še nikoli nisem videla kolesa. Tudi ne vem, kaj pomenijo drsalke na kolesčkih. Prepričana sem, da bi se vendar mogla naučiti teh stvari. Ne vem tudi, kaj je — »glasovir«. Znam samo igrati na trombo. Zakaj ne bi znala igrati na glasovir? Malenkost!...

»Moric,« je nadaljeval Jožef, »je dolgo nastopal v cirkusih. Po vsem svetu je bil znan in cenjen. Njegov lastnik je zaslužil dosti denarja. Toliko, da si je sezidal dve lepi hiši. Šele pred desetimi leti je Moric izginil.«

»Kako to izginil?« je vprašal Pavelček.

»Bilo je to tako!« je pravil Jožef. »Moric se je odlikoval po dobrem zdravju in izborni dobri volji. Namah je postal zamišljen. Hodil je čemern, sedel po cele ure v kotu in kimal z glavo. Trl si je čelo. Pritiskal si je roke na srce. Z eno besedo — Moric je začel hrepeneti. Po kom ali po čem? S svojim gospodarjem je živel v prijaznosti. Prišel je k njemu v otroških letih. Ni mogel hrepeneti za drugim človekom. Mislim, da je hrepenel po svoji domovini. Prišlo je to tedaj, ko je odrasel...«

Jožef je umolknil, potegnil iz pipice in nadaljeval:

»Moric je nastopal v mestu z lukо. Taka mesta stoje ob morskem bregu. Nekega dne je Moric pred predstavo v cirkusu izginil. Lastnik ga ni mogel nikjer najti... Šele po nekaj dnevih je neki ribič povedal, kaj se je zgodilo z Moricem. Ribič je pripravljал mreže na ladji. Namah je zagledal velikega šimpanza. Obstal je nad vodo in vohal. Gledal je na morje in mrmral pri sebi. Pozneje je naglo vrget obleko in čelveljčke raz sebe... Dvignil je glavo, potem je nekaj časa zrl v nebo, v zahajajoče sonce... Skočil je v morje in splaval. Ribič je dolgo videl, kako je Moric iztegoval roke iz vode, kako je z njimi rezal valove. Plaval je vedno dalje in dalje. Naposled je izginil za obzorjem, tam kjer solčni žarki tvorijo svetlo meglo...«

»Ali je plaval v domovino?« je zašepetal Pavelček.

»Sodim, da je,« je odgovoril Jožef.

»Ali je priplaval Moric?« je vnóvič vprašal deček.

»Ne vem... nihče ne ve,« je rekel Jožef in se zamislil.

Dasi nisem vsega razumela, vendar... mislim, da je Moric priplaval na cilj. Tam v sončni megli je našel svojo džunglo. Če nekaj zelo hočeš, lahko vse dosežeš.

Rru je hotel obvarovati rod pred leopardom in ga je obvaroval. Ori-Ori je sklenil, da me najde v džungli — in je dosegel to. Dobri To je prehodil džunglo, gore in savano, a pozneje je preplaval morje.

Moric se je vrnil k svojim.

Nenadoma je vstala pred mojimi očmi zgrbljena, siva babica I-So. Ona je tudi izginila v žareči sončni megli. Odletela je na perutih črnega ptiča...

Postala sem žalostna. Srce se mi je bolešno stisnilo.

Kam je plaval Moric? Nihče tega ne ve. Tako je povedal Jožef. Vsi so molčali... Tiho sem jokala. Niso me mikali nocoj ne popr...

njaki in ne pomaranče. Mislila sem na častitljivo I-So, ki je odšla od nas, in na slavnega Morica...

Sanjala sem o njem ponoči. Plaval je, razbijajoč z močnimi rokami sikajoče valove. Za njim sem dospela jaz — majhna še in slaba botna.

Zbudila sem se, ker mi je srce začelo silno biti. Čutila sem veliko radost. Nisem vedela, ali naj plačem, ali se smejem in kličem: »Ah! Ah! Ah!«

Strašen dan.

Končali smo naše nastope v cirkusu. Zato se je Jožef napil. Začel je besneti. Razbil je vse prazne steklenice. Treskal čaše ob zemljo. Grozil je s palico, kričal, rogal se. Skrila sem se pod posteljo. Prestrašeni Pavelček je sedel v kotu za pečjo.

»Pavle!« je kriknil Jožef. »Prinesi mi še žganjal!«

Pavel je vstal in tiho rekel: »Striček, pil si že zelo dosti! Pomisli, da si bolan in star.«

Jožef je zgrabil za palico in se vrgel na dečka. Obalil ga je na tla, mlatil s palico in ga suval z nogami. Nisem mogla zdržati. Z enim skokom sem bila na prsih Jožefa. Tolkla sem ga po obrazu. Praskala. Ruvala sem mu lase. Renčala sem gluho in grozno.

Obvarovala sem Pavelčka. Stari akrobat je pozabil nanj. Skušal je sedaj zgrabiti mene. Izvijala sem se, kakor sem mogla. Vendar me je ujel. Dvignil me je za roke in me udaril s palico po hrbtu. Začutila sem, kako sta mi namah oslabei in odreveneli nogi. Padla sem, kakor bi ne bila živa. Dolgo sem žalostno ječala.

Pavelček me je pograbil in zbežal z doma. Jokala sva dolgo in brezupno. Naše življenje je ostudno!...

Dan boleznin in bede.

Hodimo zopet po vaseh in po dvoriščih mestnih hiš. Ljudje nam le redko mečejo denarja.

Nastopa le Pavelček. Jaz ne morem. Bolna sem. Sedim s podvitimi nožicami. Bole me in se tresejo. Nimam niti moči, da bi stala. Vedno sedim in se žalostno tresem. O ničemer ne mislim. Redko pišem na koščke umazanega papirja.

V nedrih suknjiča ljubosumno skrivam svoj dnevnik. Ne srdim se na Jožefa... Je zelo nesrečen. Obžaluje svoje dejanje. Umika se pred mojim pogledom. Hranim se s kruhom in krompirjem.

Slava in uspeh sta izdajalska in nestalna. Danes sta, jutri ju ni.

»Velika umetnica,« »drugi Moric« in — surov, gnil krompir. Kako je to čudno!

Jožef nikoli več ne omeni avta, kolesa in drsalk zame. Zakaj? Morda radi tega, ker vedno češče potresa z glavo in govori o meni: »Uboga pokveka!«

Če slišim to besedo, čutim bolečino in žalost v srcu...

Dan žalostnih misli.

Od bitke z Jožefom je minilo mnogo časa. Že hodim, dasi se noge upogibajo in se takoj zmučijo.

Nastopam skupno s Pavelčkom. Res je, da ne preobračam kozelcev in ne morem niti misliti na salto mortale. Po rokah vendar hodim. Igram na trombo in bijem po bobnu. Kadim poleg tega pipico in pišem pisma. Ta točka ima največji in neizbrisljiv uspeh pri občinstvu.

Zbiramo denar. Živimo sedaj znatno bolje. Moramo vendar več delati nego prej.

Jožef je vedno bolan. Izdajamo mnogo za zdravila zanj. Vedno češče ostaja v krčmi. Po dvoriščih hodiva s Pavelčkom...

Zvečer sedim v kotu in se tresem včasih do polnoči. Žalostna sem. Sedaj nočem več srečati Zo-Zo...

Tako sem žalostna, tako revna! Ne bi mogla več napraviti Zo-Zo nobene prijetnosti.

(Dalje prihodnjic.)